

המכון לקשר הורה-תינוק ע"ש זיאמה ארקין בבית הספר לפסיכולוגיה במרכז הבינתחומי בהרצליה בשיתוף התכנית לפסיכותרפיה, ביה"ס ללימודי המשך ברפואה, אוניברסיטת תל אביב, שמחים להזמין אתכם לכנס הבינלאומי השנתי הראשון:

## בראשית: עיון בקשר הורה-תינוק בהריון ובשנת החיים הראשונה



ראשון ושני, 14-13 באוקטובר 2013  
מרכז הבמה, רחוב הכרמל 20, גני תקווה



בשנים האחרונות מתעצמת ההכרה כי לאיכות הקשר בין הורים לתינוקות יש השפעה ארוכת טווח על כל תחומי התפתחות הילד, כולל התפתחות המוח, בריאות פיזית, יכולות רגשיות וקוגניטיביות וכישורים חברתיים. מתוך הבנה זו פותחו התערבויות טיפוליות שונות השואפות לתמוך בקשר הראשוני ולעודד התפתחות אופטימלית. בכנס חגיגי זה המציין את פתיחת המכון לקשר הורה-תינוק ע"ש זיאמה ארקין יוצגו גישות טיפוליות מובילות ועדויות מחקריות עדכניות בתחום הקשר הורה-תינוק וההשפעות הממושכות של קשר זה.

בכנס ישתתפו מיטב המטפלים והחוקרים המובילים בארץ ובעולם אשר ייבחנו בין היתר את השאלות הבאות:

- כיצד ייצוגים מופנמים של האישה ההרה משפיעים על אימהותה ועל הקשר עם ילדה?
- מה הן ההשלכות ארוכות הטווח של דיכאון לאחר לידה על הפרעות התנהגות של הילד?
- מה הקשר בין גנטיקה לבין השפעות הסביבה הבינאישית הראשונית?
- כיצד טיפול הורה-תינוק מבוסס מנטליזציה משמעותי בהקשר של פחד וטראומה ביחסים המוקדמים?
- האם בינוקט ניתן להשפיע על התפתחות אמפתיה?
- כיצד מנטליזציה הורית גופנית יכולה לשמש אותנו בטיפול ובמחקר הורה-תינוק?
- מהו הייחוד של הקשר הראשוני בין הורים ותינוקות עם אוטיזם?



יום ראשון, 13 באוקטובר, 2013, בין השעות 8:30-16:30

|             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 8:30        | התכנסות                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 9:15        | ברכות                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|             | <b>פרופ' מריו מיקולינסר</b> , דיקן מייסד בית הספר לפסיכולוגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה<br><b>ד"ר שלמה מנדלוביץ</b> , ראש התכנית לפסיכותרפיה, לימודי המשך ברפואה, אוניברסיטת תל אביב<br><b>ד"ר דנה שי</b> , מנהלת המכון לקשר הורה-תינוק ע"ש זיאמה ארקין, המרכז הבינתחומי הרצליה                                                                                |
| 9:30        | <b>פרופ' ג'ואן רפאל לף</b> , פסיכואנליטיקאית ופסיכולוגית חברתית, אוניברסיטת לונדון ומרכז אנה פריד, לונדון<br>אוריינטציות הוריות, עוררות מדבקות והפרעות רגשיות טרום-לידתיות                                                                                                                                                                                   |
| 10:30       | <b>Prof. Tessa Baradon</b> , Head of Program : Infancy & Early Years Services and PIP Manager (Parent Infant Psychotherapy) and ITSIEY (International Training School for Infancy and Early Years) Director, Anna Freud Centre, London<br><i>Infant Experiences Of Parental 'False' Self-constructs and Possible Implication for Development of mistrust</i> |
| 11:30       | הפסקה                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 12:00       | <b>גב' יעל סגל</b> , פסיכולוגית קלינית ופסיכואנליטיקאית, מנהלת היחידה הטיפולית, המכון לקשר הורה-תינוק ע"ש זיאמה ארקין, המרכז הבינתחומי הרצליה<br>השפעת טיפול הורה-תינוק על ראשיתה של יכולת אמפתית בינקות                                                                                                                                                     |
| 13:00       | הפסקת צהריים וכיבוד קל                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 14:00       | <b>פרופ' נורית ירמיה</b> , חברת המחלקה לפסיכולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים<br>מיהו הילד שלי? השלמה הורית עם ילד מיוחד                                                                                                                                                                                                                                   |
| 15:00       | הפסקה                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 15:30       | <b>Prof. Jay Belsky</b> , Robert M. and Natalie Reid Dorn Professor, Department of Human Ecology, Human Development and Family Studies Program, University of California<br><i>Why should early experience shape later development?: Differential susceptibility to environmental influences</i>                                                             |
| 17:00-20:00 | סדנאות קליניות - פירוט הסדנאות בהמשך ההזמנה                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

יום שני, 14 באוקטובר, 2013, בין השעות 9:00-16:30

|       |                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 9:00  | <b>Prof. Arietta Slade</b> , Clinical and Developmental Psychology, The City College and City University of New York, Visiting Research Scientist, Co-Director "Minding the Baby", Yale Child Study Center<br><i>The power of early experience: What makes transformation possible?</i> |
| 10:00 | <b>ד"ר דנה שי</b> , מנהלת המכון לקשר הורה-תינוק ע"ש זיאמה ארקין, המרכז הבינתחומי הרצליה<br>מנטליזציה בתנועה: על חשיבות הקשר הבלתי מילולי בין הורים ותינוקות בטיפול ומחקר                                                                                                                |
| 11:00 | הפסקה                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| 11:30 | <b>Prof. Lynne Murray</b> , Research Professor of Developmental Psychopathology, University of Reading, UK<br><i>Postnatal depression and child development: mechanisms of influence and implications for interventions</i>                                                             |
| 12:30 | הפסקת צהריים וכיבוד קל                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 13:30 | <b>פרופ' דוד אופנהיים</b> , חבר במחלקה לפסיכולוגיה ובמרכז לחקר התפתחות הילד באוניברסיטת חיפה<br>זמינות רגשית מוקדמת במהלך אינטראקציות אם-ילד והתפתחותם של הילדים: המקרה המיוחד של ילדים עם אוטיזם                                                                                       |
| 14:30 | הפסקה                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| 15:00 | <b>פרופ' אריאל כנפו</b> , פסיכולוג התפתחות-חברתי, המחלקה לפסיכולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים<br>הורות, גנטיקה והתפתחות אמפתיה                                                                                                                                                      |
| 16:00 | דיון מסכם                                                                                                                                                                                                                                                                               |

\* הרצאות הכתובות בהזמנה באנגלית תתקיימנה בשפה האנגלית; יתר ההרצאות תתקיימנה בשפה העברית.

\*\* במהלך ימי הכנס יימצא דוכן ספרים של הוצאת הספרים "תולעת ספרים". **תולעת ספרים**



במסגרת הכנס יתקיימו 3 סדנאות קליניות לקהל מצומצם (עד 25 משתתפים לסדנה). לאחר רישום של 25 המשתתפים הראשונים בכל סדנה - הרישום ייסגר. אנא מהרו להירשם. השתתפות בסדנאות הנה ללא תוספת תשלום ומיועדות לנרשמי הכנס בלבד. ניתן להירשם לסדנה אחת בלבד באתר הרשמה נפרד.

פירוט הסדנאות:

1. **סדנה: פרופ' ג'ואן רפאל לפי**, פסיכואנליטיקאית ופסיכולוגית חברתית, אוניברסיטת לונדון ומרכז אנה פרויד, לונדון

#### ייצוגים פנימיים בהריון

ההריון מעורר התמקדות בבריאה הראשונית של כלנו. כמו כן, התמודדות עם המצב המוזר ששניים שוהים בגוף יחיד, ונמצאים בקשר שלילי דו-סטרי, מעוררת רגשות עזים. כל אישה מוצאת את דרכה בהתייחסות הרגשית להריון ולתינוק. אופן ההתגוננות שלה עשוי להשתנות במשך תקופת ההריון ובכל הריון שהיא עצמה עוברת. השקפה מציאותית ורגשות מעורבים בריאים במשך ההריון מאפשרים לאישה להתכונן לשמחות ולקשיים הכרוכים באימהות. לעומת זאת, התייחסות נוקשה וציפיות קבועות עלולות להוביל לאכזבות מרות לאחר הלידה. 'משל השלייה' מהווה כלי לימוד המבחין בין סוגי התייחסות שונים ומתמקד בזיהוי סימני סיכון להפרעות לפני ואחרי הלידה.

בסדנה נתרכז בהריונות בהם גובר הלחץ הרגשי בשל קונפליקט, סיבוכי יתר או רגשיות היסטורית. לצורך כך, נצפה בסרטים קצרים, על מנת לדון בדרכי התערבות למניעה ותמיכה רגשית.

**אתר הרשמה לסדנה של פרופ' ג'ואן רפאל לפי:** [www.idc.ac.il/confworkshop1](http://www.idc.ac.il/confworkshop1)

2. **סדנה: פרופ' טסה ברדון**, ראש היחידה לטיפול הורה-תינוק, מרכז אנה פרויד, לונדון

#### Amplifying affective communication in therapeutic encounter: Rethinking practice in psychoanalytic parent-infant psychotherapy

The presentation re-considers modalities of affective communication in psychoanalytic parent-infant psychotherapy with parents and infants, where the babies present in the consulting room in acute distress. A common denominator in these families is that the parents experienced relational trauma in their childhood and this trauma has been re-evoked by circumstances around the pregnancy/birth of their baby. The baby's predicament often creates a sense of urgency in the therapist. This is not only a product of projective identification, wherein the therapist's feeling state is an indication of the patient's, but is imposed by the baby's situation and his developmental timetable, the growing body of evidence about the impact of relational trauma in infancy, as well as the window of opportunity offered by psychic reorganization in the adult during the perinatal period. I suggest that parent-infant psychotherapy, an oeuvre of applied psychoanalysis, requires the therapist to actively 'do all they know to do' (Winnicott 1965) in treating such families. I discuss what this means, with particular focus on embodied communication.

**אתר הרשמה לסדנה של פרופ' טסה ברדון:** [www.idc.ac.il/confworkshop2](http://www.idc.ac.il/confworkshop2)

3. **סדנה: פרופ' לין מארי**, פסיכולוגית התפתחותית חוקרת, אוניברסיטת רדינג, אנגליה

#### How postnatal depression may manifest itself in different forms

The workshop will consider implications of the findings (often negative) concerning the effects of treating maternal depression alone on the mother-infant relationship and child outcome, and compare this evidence with on clinical approaches that more directly target parenting. Possibilities for future approaches that can profile the nature of mother-infant interaction difficulties and develop more specific treatments will be discussed. The role of cultural contexts for treatment interventions will also be considered.

**אתר הרשמה לסדנה של פרופ' לין מארי:** [www.idc.ac.il/confworkshop3](http://www.idc.ac.il/confworkshop3)



## אודות תהליך ההרשמה

#### הרשמה מוקדמת:

עד לתאריך **15.9.2013** תתאפשר הרשמה מוקדמת לכנס במחיר של **495 ₪** (מחיר מוזל לסטודנט בסך **450 ₪** יינתן כנגד הצגת תעודה).

#### הרשמה רגילה:

החל מתאריך **16.9.13** ועד לסגירת הרישום בתאריך **6.10.13** תתקיים הרשמה רגילה במחיר של **545 ₪** (מחיר מוזל לסטודנט על סך **500 ₪** יינתן כנגד הצגת תעודה).

מספר המקומות מוגבל, והרישום ייסגר כאשר נגיע למכסת המשתתפים המקסימלית. אנא הקדימו להירשם.

**ההרשמה לכנס תתקיים מראש בלבד באמצעות אתר ההרשמה לכנס (המחיר הנו עבור יומיים. לא ניתן להירשם באופן חלקי לכנס).**

#### אתר ההרשמה לכנס:

[www.idc.ac.il/parentinfant-conf2013](http://www.idc.ac.il/parentinfant-conf2013)

לשאלות בעניין הכנס נא לפנות ל: [pairinfo@idc.ac.il](mailto:pairinfo@idc.ac.il)

לשאלות בנושא הרישום נא לפנות ל: [kmifano@idc.ac.il](mailto:kmifano@idc.ac.il)

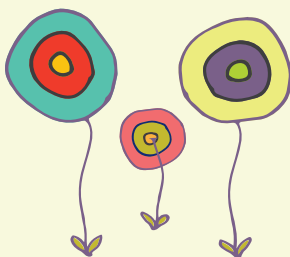
# על המכון לקשר הורה-תינוק ע"ש זיאמה ארקין, בית הספר לפסיכולוגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה

המכון לקשר הורה-תינוק ע"ש זיאמה ארקין הנו מכון ללא כוונת רווח אשר הוקם במטרה לעודד התפתחות רגשית וחברתית תקינה של תינוקות ומשפחותיהן. על מנת לקדם מטרה זו המכון עורך מחקר, טיפול והכשרה בתחומים הנוגעים לקשר הורה-תינוק והתפתחות תינוקות ומקנה להורים כלים לבניית מערכת יחסים חזקה ובריאה, אשר תוביל להתפתחותו המיטבית של התינוק.

תפישת המכון מושתתת על האמונה שהקשר בין הורים לתינוקות הנו חיוני להבשלתו המיטבית של התינוק ואשר יש לו השפעה ארוכת טווח על כל תחומי התפתחותו הכוללים את התפתחות מוחו, בריאותו, יכולותיו הרגשיות והקוגניטיביות וכישוריו החברתיים. על כן, קשר הורה-תינוק יכול לבא במידה מסוימת את סיכוייו של התינוק להתפתח לאדם תורם ומועיל לחברה.

לשם העמקת ההבנה והידע של הקשר הראשוני בין הורים לתינוקות, המכון לקשר הורה-תינוק ע"ש זיאמה ארקין במרכז הבינתחומי הרצליה, מוביל מחקר פורץ דרך בתחום, תוך יישום שיטות עבודה חדשניות ושימוש בציוד מתקדם, וכל זאת בשיתוף עם חוקרים ממכונים מובילים בעולם.

ביחידה הטיפולית של המכון ניתנים טיפולי הורה-תינוק לתינוקות עד גיל שנה, הדרכות לאנשי מקצוע העובדים עם תינוקות והכשרה של קלינאים בטיפולי הורה-תינוק. יחידה זו הוקמה על מנת ליישם ולהרחיב את הידע הקליני על קשר הורה-תינוק, ולהחזיר זאת כתרומה לקהילה.



## המכון לקשר הורה-תינוק ע"ש זיאמה ארקין

בית הספר לפסיכולוגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה

טל': 09-7881900

פקס: 09-7881901

כתובת: הנרקיסים 22, כפר שמריהו

מייל: [pairinfo@idc.ac.il](mailto:pairinfo@idc.ac.il)



## הכנס הבינלאומי השנתי הראשון של המכון לקשר הורה-תינוק ע"ש זיאמה ארקין

בבית הספר לפסיכולוגיה במרכז הבינתחומי בהרצליה בשיתוף התכנית  
לפסיכותרפיה, ביה"ס ללימודי המשך ברפואה, אוניברסיטת תל אביב:

**בראשית: עיון בקשר הורה-תינוק בהריון ובשנת החיים הראשונה**

**ראשון ושני, 13-14 באוקטובר 2013**

**מרכז הבמה, רחוב הכרמל 20, גני תקווה**

### על ההרצאות:

פרופ' ג'ואן רפאל לף, פסיכואנליטיקאית ופסיכולוגית חברתית, אוניברסיטת לונדון ומרכז אנה פרויד

*אוריינטציות הוריות, עוררות מדבקות והפרעות רגשיות טרום-לידתיות*

רוב המחקרים עוסקים בהשפעת ההורים על התינוק. בהרצאה זו אתמקד בהשפעת התינוק על  
הוריו.

טיפול בתינוק הרך כרוך בדרישות מידיות ומפעיל לחצים בלתי-מודעים. בתקופת ההורות המוקדמת,  
רגשות התינוק ומגע עם חומרים בסיסיים כרוכים בתהליך 'הדבקות' המעורר תחושות בלתי מודעות  
וחוויות כאובות מילדות שלא עברו תהליך עיכול או עיבוד רגשי. אלה יוצרים אווירה רגשית וסוגי  
התגוננות בפני דכאון, רדיפות או חרדה ביחסים המתפתחים עם התינוק.

בהרצאה אתרכז בסגנונות שונים בהסתגלות להריון ולתקופה הראשונית של אימהות (גישת האם  
המאפשרת, המווסתת, מו"מ, וקונפליקט פנימי) ואוריינטציות הוריות של אבהות (האב המתכחש,  
משתתף, וכו') הטומנות בחובן את התפיסה העצמית, אמונות לגבי העובר/תינוק ואת הקשר  
שביניהם, מה שבא לידי ביטוי בעמדה כלפי ההריון, הלידה, הנקה והטיפול בתינוק. אלה גם מעצבים  
את גישת בן/בת זוג להורות ומשפיעים על מערכת היחסים ההדדיים ביניהם.



**Prof. Tessa Baradon**, Head of Program: Infancy & Early Years Services and PIP Manager (Parent Infant Psychotherapy) and ITSIEY (International Training School for Infancy and Early Years) Director, Anna Freud Centre, London

*Infant Experiences of Parental 'False' Self-constructs and Possible Implication for Development of mistrust*

This paper considers a situation in which the baby is confronted with a particular kind of impingement in their experience of their parent: that of a self-construct that has been created for the purpose of being 'good' parent. What the parent is trying to do is fashion a benign parental self-construct of 'me-as-a-good-parent', in deliberate contrast to their self-construct as a bad parent - damaged and damaging. This self-construct has defensive functions both for mother and in relation to her baby; it is to protect the mother from becoming her hated self, and it is to protect her baby from her ambivalence and hostility.

What do we think is the experience of these infants? What quality of implicit relational knowledge is being co-constructed? What may be the longer term consequences in terms of object relations? I will suggest in this paper that a parental self-construct that is constituted in this way potentially constitutes a fault-line in the baby's experience with possible long-term impingement on development. Using clinical material from psychotherapy with an infant and her parent, and analysis with latency age child and an adolescent, I offer a hypothesis of a possible developmental link with mistrust as a hallmark of personal relating.

**גב' יעל סגל**, פסיכולוגית קלינית ופסיכואנליטיקאית, מנהלת היחידה הטיפולית, המכון לקשר הורה-תינוק ע"ש זיאמה ארקין, המרכז הבינתחומי הרצליה

**השפעת טיפול הורה-תינוק על ראשיתה של יכולת אמפתית בילדות**

אמפתיה היא יכולת בין אישית מורכבת המבשילה שנים לאחר תום הינקות. אולם המצע עליו היא מתפתחת, מבוסס על תהליכים המתרחשים כבר בחודשי החיים הראשונים. לפיכך, בקליניקה, לא פעם נפגוש בפליאה תינוקות שנראים כיודעים מה אמא חושבת ומרגישה. בטיפול הורה-תינוק נוכל לזהות מקרים בהם כבר בראשית החיים משתבשת ההתפתחות התקינה של אותן יכולות המהוות אבני יסוד להתפתחות אמפתיה בעתיד. ההתערבות הטיפולית תאפשר חזרה למסלול ההתפתחות התקינה.

אמפתיה מתבססת על שילוב שני תהליכים מרכזיים - יכולת הזדהות רגשית עם האחר יחד עם תפיסת הנפרדות ממנו, כלומר תפיסה שהמצב הרגשי אותו חווה שייך לאחר. תינוק שאינו זוכה לתגובות רגשיות מצד אמו עלול במצוקתו להגביר את ההישענות על אחד משני התהליכים והתפתחותו תיפגע.

אתאר שני סוגי הפרעות. במקרה הראשון ההזדהות המוגברת עם האם מטשטשת את הגבול בין השניים, התינוק חווה את רגשותיה בעוצמה לא ממותנת ומגיב בכניעה המטרימה היוצרות עצמי



כוזב. תגובה נואשת זו באה 'לרפא' אותה כדי שתהיה לו אמא. במקרה השני, התינוק חווה נפרדות טראומתית, נטישה וחוסר אונים. בתגובה נראה העצמת התנהגויות של היקשרות כמו בכי או הצמדות המהווים ניסיון אקטיבי של התינוק לגרום לאמו להגיב אליו. בהרצאה יוצגו שני מקרים קליניים המדגימים את שני סוגי ההפרעות ואת הטיפול בהן.

### פרופ' נורית ירמיה, חברת המחלקה לפסיכולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים

#### מיהו הילד שלי? השלמה הורית עם ילד מיוחד

הורות הינה תפקיד המלווה את ההורה לאורך כל ימי חייו. עוד לפני ההורות בפועל, לרובנו יש מחשבות, רגשות וציפיות לגבי איך נהיה בתור הורים ואילו ילדים יהיו לנו. ציפיות מסוימות מתגשמות בעוד שאחרות אינן מתגשמות, למשל הרצון ללידה טבעית, לילד ממגדר מסוים, או לתמיכה מסוג מסוים מהמשפחה המורחבת. במפגש עם הילד שבמציאות על ההורה לישוב את הפערים בין הרצוי למצוי, בין הציפיות, הרגשות והמחשבות שקדמו לבין המציאות הקיימת, בין הילד שדומיין, לבין הילד שבמציאות, בין ההורות כפי שדומיין לבין ההורות בפועל. תובנה הורית בהקשר של "מיהו הילד שלי" תורמת להתפתחות אופטימלית ולקשר הורה-ילד מטיבים יותר בקרב ילדים עם התפתחות תקינה ולא תקינה בהרצאה הנוכחית, אציג את מחקרנו על השלמה עם האבחנה של הילד, עם מיהו הילד שלי, בקרב שני מדגמים: הורים לילדים עם אוטיזם ואמהות לילדים שנולדו פגים.

**Prof. Jay Belsky, Robert M. and Natalie Reid Dorn Professor, Department of Human Ecology, Human Development and Family Studies Program, University of California**

#### *Why should early experience shape later development? : Differential susceptibility to environmental influences*

Much developmental theory (and research) presumes that future functioning is regulated by experiences had early in life. Yet one can wonder about the wisdom of such a developmental process given the uncertain nature of the future, leading to the question that serves as the primary title of this talk. The fact that regulation future development based on experiences had much earlier in life can result in a mismatch between capabilities/dispositions and the context of development encountered in the future leads to the prediction that nature should "hedge its bets" and vary the extent to which individual development is shaped by developmental experiences. Evidence consistent with this proposal is reviewed, highlighting temperamental, physiological and genetic factors that moderate effects of experience on development, as well as mechanisms of development that may account for such differential susceptibility to developmental experiences.



**Prof. Arietta Slade** Clinical and Developmental Psychology, The City College and City University of New York, Visiting Research Scientist, Co-Director "Minding the Baby", Yale Child Study Center

### *The power of early experience: What makes transformation possible?*

The last 40 years have seen a dramatic shift in our understanding of the parent-infant relationship. Thanks to the work of pioneers like Winnicott, Bowlby, Ainsworth, and Stern, we now think of early childhood experience as evolving, from the earliest moments of life, within a relational matrix. As Winnicott so aptly put it: "There is no such thing as a baby". This presentation will take as its starting point the fact that while both basic researchers and clinicians have largely accepted this notion, we have yet to fully understand the mechanisms whereby the effects of early experience can be transformed and changed. This is every clinician's struggle: how can I modify psychological and neurobiological structures, essential ways of being "in relationship" that were put in place months, years, and even decades ago? How can I approach, let alone ameliorate, the long and short-term effects of relational trauma? I will use a series of clinical examples to explore the idea that aspects of contemporary attachment theory and research offer clues to solving this complex and vexing problem.

**ד"ר דנה שי**, מנהלת המכון לקשר הורה-תינוק ע"ש זיאמה ארקין, בבית הספר לפסיכולוגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה

### *מנטליזציה בתנועה: על חשיבות הקשר הבלתי מילולי בין הורים ותינוקות בטיפול ומחקר*

כיצד תחושת עצמי סובייקטיבי קוהרנטי ואופטימלי מתפתחת אצל בני אדם? החל מפילוסופיה, דרך פסיכואנליזה ופסיכולוגיה התפתחותית וכלה במדעי המוח, ניתן להבחין בהנחת המוצא כי העצמי יכול להתממש באופן מלא רק בנוכחות של וביחס לעצמי אחר. כלומר, הסובייקטיביות של התינוק יכולה לצמוח, לפחות בתצורותיה הנורמטיביות, רק דרך אינטראקציה עם הורה הדדי, מגיב ושעושה מנטליזציה. עד כה, מנטליזציה הורית הומשגה והוערכה על ידי הייצוגים המילוליים והסמנטיים של מערכת היחסים.

בהרצאה זו אקרא להרחבת מנטליזציה הורית כך שתכלול חקר של התהליך האינטראקטיבי הדינאמי של הגוף כולו, בו מצבים מנטליים של ההורה והתינוק מקבלים ביטוי תנועתי, על מנת לקדם את הבנת המנגנונים דרכם מנטליזציה הורית מועברת לתינוק ומשפיעה על התפתחותו ארוכת הטווח. באופן ספציפי, המושג התיאורטי ושיטת ההערכה התצפיתית—מנטליזציה הורית גופנית—מוצגת, ומשקפת ניסיון להמשיג את המפגש בין הורים ותינוקות מנקודת מבט גופנית התייחסותית. באופן ספציפי יותר, האפשרות שהתפתחותו האופטימלית של התינוק האנושי כישות סובייקטיבית תלויה באיכות האינטראקציה הגופנית עם ההורה תיבחן בהרצאה זו.

יוצגו ממצאים המראים כי מנטליזציה הורית גופנית מנבאת הבדלים בינאישיים ושהבדלים בינאישיים אלה של הורים מנבאים מגוון יכולות והישגים התפתחותיים של הילד. לבסוף, ההשלכות הקליניות של מנטליזציה הורית גופנית ייבחנו תוך שימוש בסרטונים של אינטראקציות הורה-תינוק.



**Prof. Lynne Murray**, Research Professor of Developmental Psychopathology,  
University of Reading, UK

*Postnatal depression and child development: mechanisms of influence and implications for interventions.*

Postnatal depression is variable in its clinical presentation, and this variability extends to depressed mothers' difficulties in their relationships with their infants. In turn, the children of postnatally depressed mothers show a range of adverse outcomes (e.g., cognitive, behaviour regulation, attachment). Longitudinal data from the Cambridge postnatal depression study, which has followed children from two months up to 22 years, will be presented to illustrate how specific parenting problems associated with postnatal depression mediate the development of particular child difficulties. The implications of these findings for interventions will then be considered, along with data from our work in high risk samples: Treatments that focus only on relieving depressed mothers' symptoms may not be sufficient to address their specific parenting difficulties, and therefore may be of little benefit to child development, whereas those that target parenting problems directly may show greater benefits.

**פרופ' דוד אופנהיים**, חבר במחלקה לפסיכולוגיה ובמרכז לחקר התפתחות הילד באוניברסיטת חיפה

**זמינות רגשית מוקדמת במהלך אינטראקציות אם-ילד והתפתחותם של הילדים: המקרה המיוחד של ילדים עם אוטיזם.**

הנחת מוצא של הגישה להתפתחותית הינה שיחסי הורה-ילד מוקדמים מניחים את המסד להתפתחותו של הילד ולכן יש להם השלכות רבות לתפקוד הילד ולרווחתו הנפשית לאורך השנים. אינטראקציות הורה-ילד המאופיינות על ידי זמינות רגשית אמורות לספק בסיס בטוח להתפתחות הילד, ותמיכה לטענה זו באה בעיקר ממחקרים על ילדים בעלי התפתחות טיפוסית. נשאלת השאלה: האם ממצאים אלו רלוונטיים גם עבור ילדים בעלי התפתחות בלתי טיפוסית, כמו ילדים עם אוטיזם? יש הטוענים כי הגורם העיקרי המשפיע על התפתחותם של ילדים עם אוטיזם הינו חומרת האבחנה והפגיעה האינטלקטואלית שלהם, אך אחרים טוענים כי האיכות הרגשית של יחסי הורה-ילד באוטיזם חשובה באותה מידה (או אף יותר) בקרב ילדים עם צרכים מיוחדים, בשל התלות הרבה – לא הפחותה – של ילדים אלה בסביבתם על מנת להבטיח את התפתחותם האופטימלית.

על מנת לבחון סוגיה זו ערכנו מחקר על ילדים צעירים עם אוטיזם אותם ראינו לראשונה בגיל הגן ושוב בגיל בית-ספר יסודי ובחטיבת הביניים. בהרצאתי אציג נתונים הקושרים את הזמינות הרגשית באינטראקציה המוקדמת בין בילדים לאימותיהם להתפתחותם האינטלקטואלית ולהסתגלות שלהם בשתי נקודות המעקב של המחקר. ההרצאה תדגיש את יחסי הגומלין בין הילדים ואימותיהם וכיצד הן האימהות והן הילדים תורמים להתפתחות של הילד.



**פרופ' אריאל כנפו**, פסיכולוג התפתחותי- חברתי, מחלקה לפסיכולוגיה האוניברסיטה העברית  
בירושלים.

*הורות, גנטיקה והתפתחות אמפתיה*

מחקרים מלמדים שהורים חמים ומקבלים נוטים לגדל ילדים בעלי אמפתיה גבוהה מהממוצע. הנחות  
תאורטיות ומשמעותיות מייחסות נתון זה לקשר והתפתחות מנקודת מבט של התקשרות, אך מעט  
ידוע על הקשר הסיבתי בין תפקיד ההורה להתפתחות אמפתיה.

חקרתי, יחד עם פלורינה אוזיפובסקי ועינת ברטל, את הקשר בין אמפתיה של תינוקות וחוויות הורות  
של ההורים אל עבר ההורות לעתיד שלהם וההורות בפועל בשנת החיים הראשונה של ילדיהם,

על מנת לספק מידע ראשוני על תפקיד ההורות לאחר מכן, השתמשנו בתוצאות של מחקרי תאומים  
של ילדים בוגרים יותר על מנת לחקור את פוטנציאל ההשפעה של גנטיקה על הקשר שבין הורות  
לאמפתיה.

**המכון לקשר הורה-תינוק** ע"ש זיאמה ארקין, בבית הספר לפסיכולוגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה

טל: 09-7881900 / פקס: 09-7881901 / הנרקיסים 22, כפר שמריהו, 4691000

[pairinfo@idc.ac.il](mailto:pairinfo@idc.ac.il)



**הכנס הבינלאומי השנתי הראשון של המכון לקשר הורה-תינוק ע"ש זיאמה ארקין בבית  
הספר לפסיכולוגיה במרכז הבינתחומי בהרצליה בשיתוף התכנית לפסיכותרפיה,  
ביה"ס ללימודי המשך ברפואה, אוניברסיטת תל אביב:**

**בראשית: עיון בקשר הורה-תינוק בהריון ובשנת החיים הראשונה**

**ראשון ושני, 13-14 באוקטובר 2013**

**מרכז הבמה, רחוב הכרמל 20, גני תקווה**

**על המרצים:**

**פרופ' ג'ואן רפאל-לף**



פסיכואנליטיקאית ופסיכולוגית חברתית (חברת המכון הבריטי והאגוד הבין-לאומי לפסיכואנליזה) החוקרת כבר מעל 40 שנה את תחום הפריון וההורות, ופרסמה מעל 100 מאמרים ומחקרים בתחום, ביניהם 11 ספרים (כולל אחד שתורגם לעברית - "הריון – העולם הפנימי"). בעבר כהנה כפרופסורית לפסיכואנליזה באוניברסיטת לונדון ואוניברסיטת אסקס, והיום מובילה במרכז אנה פרויד את המחלקה האקדמאית למחקר פסיכואנליטי. בנוסף, פרופ' רפאל-לף מלמדת קורסי התמחות ברחבי אירופה, אפריקה, ארצות הברית ודרום אמריקה להכשרת אנשי-מקצוע העובדים עם הורים צעירים.

**פרופ' טסה ברדון**



קלינאית, יועצת ומרצה בתחומי פסיכולוגיה של הילד, פסיכותרפיה ופסיכותרפיה הורה-תינוק. אחראית על פיתוח, יישום והערכה של שרותי התערבות מוקדמת להורים בסיכון באנגליה והנה יועצת בתחום התפתחות תכניות פסיכותרפיה הורה-תינוק במערב ובמדינות מתפתחות. פרופ' ברדון הנה מייסדת ושותפה של בית הספר הבינלאומי להכשרה לתינוקות ולגיל הרך שהנו חלק משיתוף פעולה בין מרכז אנה פרויד בלונדון לבין קרן טויסטוק ופורטמן בלונדון והמרכז לחקר הילד באוניברסיטת ייל בניו האבן, ארצות הברית. כמו כן, משמשת כפרופסור אורחת בבית הספר להתפתחות האדם והחברה באוניברסיטת וויטוואטראנד בדרום אפריקה.



ספרה האחרון הנו: "טראומה ביחסים בינקות: פסיכואנליטיקה, התקשרות ותרומה של נויורופסיכולוגיה לפסיכותרפיה הורה-תינוק", לונדון, ניו יורק: רוטלדג' 2009.

### גב' יעל סגל



מנהלת היחידה הטיפולית במכון לקשר הורה-תינוק ע"ש זיאמה ארקין במרכז הבינתחומי הרצליה. פסיכולוגית קלינית, בעלת תואר שני בפסיכולוגיה קלינית של הילד מאוניברסיטת תל אביב. התמחתה והוסמכה להדרכה בפסיכולוגיה קלינית בשרות הפסיכיאטרי של ב"ח איכילוב ובמחלקת הנוער במרכז לבריאות הנפש בבית החולים גהה. עבדה כפסיכולוגית במרפאה לאנדוקרינולוגיה של הפריון ובמרפאת אם-תינוק בבית החולים איכילוב. פסיכואנליטיקאית מנחה ומורה במכון הישראלי לפסיכואנליזה בירושלים. לימדה בחוג לפסיכותרפיה בבית הספר לרפואה באוניברסיטת תל אביב. בעלת קליניקה פרטית למבוגרים ותינוקות.

### פרופ' נורית ירמיה



פסיכולוגית קלינית והתפתחותית, סיימה את לימודי הדוקטורט באוניברסיטת לוס אנג'לס, קליפורניה, חברה במחלקה לפסיכולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים. פרופ' ירמיה הינה חוקרת בעלת שם בינלאומי בתחום האוטיזם וחברה בקונסורטיום האירופאי והאמריקאי לחקר אוטיזם בשנים הראשונות לחיים. מחקרה בתחום אבחון הסימנים המוקדמים ביותר של הפרעות על רצף האוטיזם היו מהראשונים בעולם. בעבודתה, פרופ' ירמיה חוקרת התפתחות קוגניטיבית, רגשית, חברתית ותקשורתית בקרב ילדים עם אוטיזם ובני משפחותיהם כמו גם קשר הורה-ילד ואבחון הסימנים המוקדמים ביותר. בשנים האחרונות פרופ' ירמיה הרחיבה את מחקרה לפגות כגורם סיכון לקשיים התפתחותיים ועוקבת אחר התפתחותם של פגים במהלך השנים הראשונות לחייהם.



### פרופ' ג'יי בלסקי



פרופסור כבוד על שם רוברט. מ ונטלי רייד דורן, חבר בתוכנית להתפתחות האדם ולימודי משפחה, באוניברסיטת קליפורניה. הנו מומחה בעל שם עולמי בתחום התפתחות הילד ולימודי משפחה. תחומי התמחותו כוללים בין היתר את השפעות מעוני היום, קשר הורה-תינוק בינקות ובילדות המוקדמת, המעבר להורות, והאטיולוגיה של ילדים אשר עברו טיפול לא נאות. מחקרו של פרופ' בלסקי מתמקד באבות ובאימהות, נישואין וקשר הורה-תינוק, ותצפיות ביתיות על דפוסי אינטראקציה משפחתית.

פרופ' בלסקי הנו מייסד שיתוף הפעולה בין NICHD ללימודי טיפול בילד והתפתחות צעירים בארצות הברית, למכון הלאומי לאומדן התחלה בטוחה באנגליה.

פרופ' בלסקי כתב למעלה מ- 300 מאמרים ופרקים וכתב וערך מספר ספרים. ספרו האחרון שיצא הנו: "האומדן הלאומי להתחלה בטוחה: האם התערבות מוקדמת תלוית מיקום יעילה".



## פרופ' ארייטה סלייד



משמשת כמדענית חוקרת אורחת במרכז לחקר הילד באוניברסיטת ייל, בארצות הברית. זאת לאחר תקופה בת 31 שנה בה שימשה כפרופסור בתוכנית הדוקטורט בפסיכולוגיה קלינית באוניברסיטת סיטי ניו יורק. כתאורטיקנית, קלינאית, חוקרת ומורה מוכרת ברחבי העולם, כתבה רבות על ההשלכות הקליניות של תיאוריית ההיקשרות, ההתפתחות של מנטליזציה הורית והקשר בין מערכות יחסים לסימבוליזציה מוקדמת.

ב-12 השנים האחרונות היא שימשה כמנהלת משותפת של "Minding the Baby" במרכז לחקר הילד של אוניברסיטת ייל ובבית ספר לסיעוד של אוניברסיטת ייל. מדובר בתוכנית בינתחומית רפלקטיבית לביקור בביתן של אימהות וילדים בסיכון גבוה ובני משפחותיהם.

עד היום נחקרו יותר מ-200 משפחות שבהן נדרשו בקרה והתערבות. הגל הראשון של תוצאות שנבעו ממחקרים קליניים אקראיים במסגרת "Minding the Baby", אשר מומנו במשך חמש שנים על ידי המכון הבריאות הלאומי האמריקאי (NIH), יפורסם בכתב העת Infant Mental Health Journal בשנת 2014.

בנוסף, פרופ' סלייד ערכה ביחד עם דני וולף, של הספר "ילדים במשחק" שיצא בהוצאת אוניברסיטת אוקספורד ב-1994.

ב-2008 ערכה, לצד אליוט ג'וריסט ושרון ברגנר את:

"Mind to Mind: Infant Research, Neuroscience, and Psychoanalysis" (Other Press).

פרופ' סלייד הציגה את מחקרה ועבודתה הקלינית מסביב לעולם וכתבה מעל 50 מאמרים ופרקי ספרים.



### ד"ר דנה שי



מנהלת המכון לקשר הורה-תינוק ע"ש זיאמה ארקין בבית הספר לפסיכולוגיה במרכז הבינתחומי הרצליה. פסיכולוגית התפתחותית החוקרת את קשר הורה-תינוק והשלכות קשר ראשוני זה על התפתחותו הרגשית והחברתית של הילד. ד"ר שי סיימה את הדוקטורט שלה באוניברסיטת לונדון תחת הנחייתם של פרופ' ג'יי בלסקי ופרופ' פיטר פונגי, בו פיתחה גישה תיאורטית ומחקרית חדשה להערכת מנטליזציה והקשר הבלתי מילולי בין הורים לתינוקות. ד"ר שי סיימה את לימודי התואר הראשון שלה בהצטיינות יתרה באוניברסיטת תל אביב ואת לימודי התואר השני בהצטיינות יתרה במרכז אנה פרויד בלונדון. בנוסף, ד"ר שי למדה תרפיה בתנועה ומגוון שיטות לניתוח תנועה. הוראתה ומחקרה מתמקדים בקשר הורה-תינוק, מנטליזציה, התגפנות והתערבויות טיפוליות מוקדמות.

### פרופ' לין מארי



פסיכולוגית התפתחותית חוקרת באוניברסיטת רידנינג באנגליה. לאחר סיום לימודיה באוניברסיטת אדינבורג שימשה כעמיתת מחקר בכירה בקימברידג', אנגליה. מחקרה מתמקד בהבנת התהליכים בהתפתחות ילדים במצוקה ובפרט את תפקידו של הקשר בין ההורה לילד. לימודיה התמקדו בהשפעות דיכאון לאחר לידה, חרדה חברתית של האם, תינוקות עם שפה שסועה ומצוקה סוציו-אקונומית. פרופ' מארי פרסמה למעלה מ-200 מחקרים והוציאה לאור את הספר "התינוק החברתי". ספרה החדש "הפסיכולוגיה של תינוקות: כיצד מערכות יחסים תומכות בהתפתחות: מלידה ועד לגיל שנתיים" עתיד לצאת לאור בתחילת שנת 2014.



### פרופ' דוד אופנהיים



חבר במחלקה לפסיכולוגיה ובמרכז לחקר התפתחות הילד באוניברסיטת חיפה. מחקריו עוסקים בחשיבות המרכזית של מערכות היחסים בין ילדים והוריהם עבור ההתפתחות הרגשית והחברתית של הילד. באופן ספציפי, חקר פרופ' אופנהיים את החשיבות של התובנה ההורית כלפי עולמו הפנימי של הילד ושל התקשורת הרגשית הפתוחה בין ילדים והוריהם עבור הארגון של יחסי ההתקשרות לאורך שנות הילדות. הוא חקר נושאים אלו במחקרי אורך שכללו ילדים בעלי התפתחות טיפוסית, ילדים בסיכון כגון ילדי אמנה או ילדים להורים שחוו טראומה וילדים בעלי התפתחות בלתי טיפוסית כגון ילדים עם אוטיזם או לקות אינטלקטואלית.

### פרופ' אריאל כנפו



פסיכולוג התפתחותי-חברתי במחלקה לפסיכולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים. מחקרו מתמקד בהתפתחות שינויים אינדיבידואליים בהתנהגות חברתית ובפרט התנהגות פרו-חברתית ואמפתיה, מזג וערך עצמי. כל זאת בדגש על השפעות תורשה והורות על התפתחותם של ילדים והשפעתם של ילדים על הוריהם.